

Lausunto kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

92/03.00/2014

KH § 75

Valmistelija: kaupunginjohtaja Juha Piironen.

Valtiovarainministeriö on pyytänyt **liitteenä 6** olevalla kirjeellään lausuntoa selvitysmiehen luonnoksesta hallituksen esitykseksi valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta 4.4.2014 mennessä. Alustava esitys oli kommentoitavana kunnissa 17.12.2013 - 17.1.2014. Talousjohtaja kommentoi tätä esitystä 9.1.2014 ja kommenttivastaukset annettiin tiedoksi kaupunginhallitukselle (20.1.2014 § 18, liite 8).

Valtionosuusjärjestelmä uudistetaan osana kuntarakenneuudistusta. Muutosesityksen tavoitteena on ollut järjestelmän yksinkertaistaminen ja selkeyttäminen. Muutoksen on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2015 alusta. Kommentointikierroksen vastauksista käy ilmi, että kuntien kannalta uudistus on tarpeellinen, muutoksen suunta koetaan oikeaksi, muutetut kriteerit selkeiksi ja niiden vähentäminen tarpeelliseksi. Kritiikkiä kohdistettiin kriteereiden sisältöön, painotukseen ja niiden laskennan läpinäkyvyyteen.

Nyt lausunnolla olevaan selvitysmiehen luonnokseen hallituksen esitykseksi on mahdollista ottaa paremmin kantaa, kun taustatietoja ja kriteereiden perusteita on täydennetty. Valtionosuuslaskelmat on päivitetty vuoden 2014 tietojen pohjalta, joten muutoksen euromääräistä vaikutusta voi verrata nykyjärjestelmän ajantasaisiin valtionosuuspäätöksiin.

Linkki asiaan liittyvään tiedotteeseen, josta löytyy myös lausunto liitteineen:

http://www.vm.fi/vm/fi/03_tiedotteet_ja_puheet/01_tiedotteet/20140204Selvit/name.jsp

Ehdotus:

Kaupunginjohtaja ehdottaa, että kaupunginhallitus esittää valtiovarainministeriölle lausuntonaan selvitysmiehen luonnoksesta hallituksen esitykseksi valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta seuraavaa:

Ehdotettavat kriteerit

Laskentakriteerien lukumäärän pieneneminen ja päällekkäisyyksien poistaminen on uudistusehdotuksen keskeinen ja tervetullut ratkaisu. Järjestelmä selkiytyy ja yksinkertaistuu olennaisesti. Uudistus mahdollistaa ainakin teoreettisesti sen, että kunnan on mahdollista itse laskea ja ennakoida valtionosuusrahoituksensa.

Ikäryhmien ja sairastavuuden painot

Suonenjoen kaupunki ei pidä hyväksyttävänä ehdotettuja yksikköhintoja, joissa ikäluokkien 13 - 15 ja 16 - 18 painoarvo on kasvanut ikä-

luokkien 75+ kustannuksella. Vaikka samalla sairastavuuden painotus nousee, kriteeristö ei ota riittävästi huomioon, että ikääntymiseen liittyvät kustannukset ovat kunnissa muutakin kuin sairaiden hoitoa. Valtionosuuksien pitäisi kohdentua myös niihin tekijöihin, joilla pyritään ratkaisemaan tulevien vuosien kustannusten merkittävää kohoamista, kuten kotihoidon vahvistamiseen, uudentyötyypisten, kevyempien hoivapalvelujen muodostumiseen ja hoivatyön painottumiseen ennaltaehkäisyyn ja ikääntyneiden kuntoutukseen ja toimintakyvyn säilyttämiseen. Uusi kriteeristö tuntuu kurittavan muuttotappiosta kärsiviä ikärakenteeltaan vanhusvoittoisia kuntia, joilla on erityinen haaste saada palvelurakenteensa sellaiseen kuntoon, että kunnan taloudellinen kantokyky riittää sen ylläpitämiseen. Tätä työtä on jo tehty ja tehdään voimallisesti juuri lähivuosina. Muutoksen toteuttamiseen ei järjestelmäuudistus tunnu tuovan ollenkaan apua, pikemminkin se pakottaa tekemään lyhytjänteisiä palveluleikkauksia ja huonontamaan palveluja laadullisesti, usein ennaltaehkäisevän työn kustannuksella.

Määräytymisperusteiden laskentaperiaatteet

Koko laskennan johtava periaate asukasluku x hinta x kerroin on lähtökohdiltaan oikea ja yksiselitteinen. Laskentaperiaatteiden tulee ehdottomasti olla läpinäkyvät ja niiden taustalla olevien tilasto- ym. tietojen kuntien saatavilla riittävän ajoissa talousarviovalmistelua varten.

Työpaikkaomavaraisuuden lisäosan määräytymisperusteet on kuvattu ehdotuksen 27 §:ssä. Koska työpaikkaomavaraisuuskerroin sisältää kaikki työpaikat eli siis myös julkishallinnon työpaikat, vahvistaa se sellaisten kaupunkien asemaa, joihin sijoittuvat mm. keskussairaalat, ammattikorkeakoulut ja valtionhallinnon yksiköt. Yksiköt ovat omalta osaltaan jo vahvistamassa keskuskaupunkeja, koska niiden henkilöstön verotulojen positiivinen vaikutus kohdistunee pääsääntöisesti sijaintipaikkakuntaan.

Työpaikkaomavaraisuutta osoittavan luvun reaaliaikaisuutta tulee ehdottomasti kehittää, ehdotuksen mukaan se tulisi perustumaan laskentavuotta 3 vuotta edeltäneen vuoden tietoihin. Työttömyyskerroimen laskennassa on samoin kohtuutonta viivettä.

Verotuloihin perustuva valtionosuuden taseus

Ehdotuksessa jää epäselväksi, miten taseuslisän laskentamalliksi valikoitui ehdotettu 80/20 tai miten syntyi näkemys noin 700 miljoonan euron siirtämisestä nimenomaan verotulojen tasaukseen.

Taseuslisään uutena tulevaa kuntien 20 %:n omavastuuosuutta perustellaan sillä, että kunnat lisääisivät aktiivisuutta omassa elinkeinopolitiikassaan. Tähän liittyy myös uusi työpaikkaomavaraisuuskriteeri. Kuntien toiminnassa vetovoimaisuuden lisääminen sekä yritysten toimintaedellytysten parantamiseen ja työpaikkojen kasvuun tähtää-

vä elinkeinopolitiikka ovat erittäin keskeisellä sijalla. On erittäin suurten ponnistusten takana, että elinkeinopoliittinen työ kunnissa jalostuu ehdotuksessa viitatuksi mahdolliseksi veropohjan laajenemiseksi. Uudessa mallissa veropohjan laajenemishyöty ei kuitenkaan tulisi kuntaan kuin osittain. Tasaustilän nostoa tulee harkita.

Tasauksen laskentaan ehdotetaan tuotavaksi takaisin kiinteistövero osittain voimalaitosten osalta. Joitakin vuosia sitten tehty kiinteistöveron poisto kokonaan laskennallisesta verotulosta on tekijä, joka on aiheuttanut osassa kuntia merkittäviä tulonmenetyksiä ja vaikuttanut suoraan alijäämien kasvuun ja talouden jatkuvaan epätasapainoon. Suonenjoen kaupunki ehdottaa koko kiinteistöveron palauttamista laskennalliseen verotuloon.

Siirtymätasauksen kesto ja porrastus

Siirtymäaika sellaisena kuin se alustavassa ehdotuksessa esitetään toteutettavaksi, porrastettuna muutoksen asukaskohtaisen määrän mukaisesti 2 - 5 vuodelle, muodostuu kohtuuttomaksi pelkästään mekaanisella tavalla laskettuna. Muutoksen siirtymäaikaa tulisi tarkastella kunnan nykyisen taloudellisen kantokyvyn näkökulmasta. Esimerkiksi Suonenjoen kaupungin osalta leikkaus on noin 0,50 veroprosenttiyksikön suuruinen ja kaupunki sijoittuu jo nyt veroprosentillaan 21,50 % valtakunnallisesti varsin korkealle. Alijäämäiselle kunnalle tuleva leikkaus merkitsee käytännössä automaattisesti veroprosentin korotusta, sillä käynnissä olevat ja suunnitellut talouden tasapainotustoimet eivät missään tapauksessa riitä tulopohjan alenemisen aiheuttaman lisäsopeutuksen tarpeen kattamiseen.

Päätös:

Ehdotus hyväksyttiin.

Otteen oikeaksi todistaa Suonenjoella 2.4.2014

Pirkko Sidorow
toimistonhoitaja